

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—, — Poštno-čkovni
račun 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon interurban 113.

Cena inseratom: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali oglasi
vsaka beseda Din 1.20.

Kmetske zveze.

Ali je poleg Kmetijske družbe potrebna? V vseh naprednih kmetijskih državah sta se poleg združništva razvili obe organizaciji. Ker sta obe potrebni: Kmetijska družba kot strokovna organizacija za pospeševanje in napredek kmetijstva, Kmetska zveza kot zastopnica, ki naj kmetskemu stanu pripori v javnem, gospodarskem in kulturnem življenju njegove pravice ter oni socialni položaj in upliv, ki mu v človeški družbi gre. Danska na primer, ki šteje nekaj nad tri milijone prebivalcev, ima poleg sijajno razvitega združništva in kmetijskih strokovnih organizacij blizu 140 stanovskih kmetijskih zvez in društev z okroglo 120.000 člani. Ali Belgija s 7 milj. prebivalcev ima poleg mnogoštevilnih kmetijskih društev in združenj sedem velikih pokrajinskih Kmetijskih zvez, v katerih je včlanjenih nad 1.160 krajevnih Kmetijskih zvez z okroglo 60.000 člani. Danska in Belgija sta brezdvomno najnaprednejši kmetijski državi. Enako sta v Nemčiji, ki posebno danes poudarja važnost kmetijskega značaja države, krasno razviti obe vrsti kmetijskih organizacij: Kmetijske družbe in Kmetske zveze.

V Nemčiji so se najprej razvile strokovne organizacije za pospeševanje in napredek kmetijstva, torej Kmetijske družbe, dasi z različnimi imeni. Prva večja

Kmetijska družba

se je ustanovila že pred 170 leti, leta 1763 v turingiški deželi. Njej je sledilo lepo število podobnih kmetijskih organizacij po Nemčiji. Njih vpliv je segel tudi v bivšo Avstrijo, kjer so se za časa Marije Terezije začele snovati Kmetijske družbe. V to dobo sega tudi početek naše Kmetijske družbe v Ljubljani, ki se je razvila iz »Družbe poljedelstva na Kranjskem«, ustanovljene leta 1767, torej pred več ko 160 leti. Posebno so se kmetijske družbe v Nemčiji razmahnile po zemljiški odvezi. — Tedaj je nastala velika potreba, da se kmetje poučijo o naprednem kmetijstvu: krmljenju, drenažah itd. Število Kmetijskih društev je raslo čudovito naglo, zlasti v Prusiji: leta 1841 je bilo ondi 169 Kmetijskih društev, leta 1850: 313, leta 1860: 541, leta 1870: 865, leta 1895 pa že 2762 Kmetijskih društev z 218 tisoč člani. Podobno v drugih deželah Nemčije: na Bavarskem, Baden-

skem, Saškem, Württembergu itd. Hkrati s Kmetijskimi družbami so ravno tako naglo rastla specijalna (posebna) društva, na primer: za poljedelstvo, govedorejo, mlekarstvo, svinjerejo, ovčjerejo, perutninarstvo, čebelarstvo, vinarstvo, sadjarstvo, vrtnarstvo, gozdarstvo itd.; število teh društev gre na tisoče, število njihovih članov pa na stotisoče.

Naloga Kmetijskih društev je bila od nekdaj in je še danes: Vse kmetovalce seznaniti z naprednim kmetovanjem, z novo kmetijsko tehniko in z izkušnjami vzornih kmetovalcev.

Toda kmetski stan potrebuje več: njemu je potrebno zastopstvo v javnosti, ki naj zagotovi v gospodarsko-političnem, narodno-gospodarskem ter socialnem življenju oni pomen in vpliv, ki mu po pravici gre. Iz te potrebe so v Nemčiji nastale

Kmetske zveze.

Kmetiskim zvezam ni samo za pospeševanje kmetijske stroke, kakor je to pri Kmetijskih družbah, marveč: Kmetske zveze imajo namen, da ščitijo celokupne koristi kmetskega stanu; poleg kmetijske strokovne naobrazbe ter kmetijsko-tehničnega ter gospodarskega podviga hočejo Kmetske zveze kmetski stan dvigniti tudi duševno, нравno in socialno. Osnovane so na krščanskem temelju in so nepolitične. Prve Kmetske zveze so se ustanovile leta 1862 na Westfalskem, kjer so kmetje po zemljiški odvezi vsled zadolževanja silno propadali. Tu in v Porenju je kmetski stan najprej moral bojevati trd konkurenčni boj z nastajajočo in naglo se razvijajočo industrijo, ki je kmetski stan vedno bolj dušila. Zato je bila za tamošnje kmete življenjska potreba, da se stanovsko organizirajo in združeni v močnih Kmetijskih zvezah zastopajo svoje interese. Pruska vlada, ki je bila tedaj protikmetsko usmerjena, je njej neljube Kmet. zveze proglasila za politična društva in jim je nagajala. Zato so se leta 1871 preosnovale in odslej se začne mogočen pohod Kmetijskih zvez po vsej Nemčiji, zlasti v južnem delu (Westfalska, Bavarska, Badenska, Hessen, Württemberg, Pfalz). Leta 1916 se je vseh 26 deželnih, oziroma okrožnih Kmetijskih zvez združilo v posebno »Udruženje

nemških Kmetijskih zvez v Berlinu« z okroglo 1 milijonom članov. Namen tega udruženja ali centrale Kmetijskih zvez je, da včlanjene Kmetske zveze podpira v izvrševanju njih nalog, da pospešuje in ščiti koristi kmetskega stanu, da deluje za njega ohranitev ter ga ščiti pred prekomernimi, zlasti davčnimi obremenitvami. Sredstva za to so peticije (vloge) in predlogi za smotrene zakonske reforme (preosnove) v prid kmetskemu stanu, pospeševanje štedenja, boj proti oderuštvi, pravna zaščita članov, posredovanje pri prodaji in nabavi blaga in pri zavarovanjih. Skoro vsaka deželna ali okrožna Kmetska zveza ima svoje glasilo.

Delovanje Kmetijskih zvez na Bavarskem.

Trdnjava Kmetijskih zvez je Bavarska. Na Bavarskem se je začelo kmetsko gibanje v letih 1893—1895. Bila je doba hudih bojov za zaščitno carino, doba gospodarskega propadanja kmetskega stanu in doba bojov za krščansko šolo, ki je bavarske kmete strnila v mogočno Kmetsko zvezo. Svobodna trgovina, ki jo je nemška vlada podpirala, je oškodovala zlasti kmeta. Kmet ni več vedel, kje naj dobi potrebne dohodke, da krije tekoče stroške. Zemljiški davek je vedno huje tlačil srednjega in malega kmeta. Kmetski stan je obubožal, dražbe kmetijskih posestev so bile na dnevnem redu. Rešitev iz tega tužnega položaja so videli kmetje v Kmetiski zvezi. Da si ustvarijo v obrambo svojih interesov stanovsko zastopstvo, so si ustanovili Kmetske zveze, na krščanskem temelju. Naloga bavarskih Kmetijskih zvez je bila torej: zboljšanje gospodarskega položaja ter ohranitev zdravega krščanskega in domovini udanega kmetskega stanu. Iz malih početkov se je Bavarska Kmetska zveza razvila v cvetočo organizacijo. Že leta 1898, komaj nekaj let po ustanovitvi, se je osem okrožnih Kmetijskih zvez strnilo v enotno »Bavarsko Kmetisko zvezo«, ki je danes najmočnejša kmetska zastopnica na Bavarskem in mogočen činitelj v gospodarskem življenju. Organizacija je vzorna. Kljub združenju v enotno zvezo je vsaka okrožna Kmetska zveza popolnoma samostojno društvo, ki se deli v okrajne in krajevne Kmetske zveze. Vsaka ima svoje lastno glasilo, ki ga dobivajo člani proti članarini brezplačno, ravno tako kmetski koledar. Vsaka ima svojo pisarno, kjer dobivajo člani nekaj

in nasvet v raznih privatnih in javnih zadevah, kjer se kmetom izdelujejo vloge na oblastva, kjer se dajejo pojasnila o zakonih in ukrepih, ki zadevajo kmetijski stan. Za pravne zadeve so povsod določeni odvetniki, ki dajejo članom na stroške Kmetijske zveze — brezplačna pojasnila v vseh pravnih zadevah. Poleg okrožnih pisarn je še skupna centralna (osrednja) pisarna, ki poleg splošnih nalog posreduje v zavarovalnih zadevah (življenjska zavarovanja, zavarovanja živine, premičnin, nezgodna zavarovanja, zavarovanja zoper ogenj itd.); Kmetijska zveza sklepa z dobrimi, solidnimi zavarovalnimi družbami posebne pogodbe v prid svojim članom, ki imajo pri sklepanju zavarovanj ugodnosti. Tiskovni oddelek oskrbuje izdajo in razprodajo koledarja Kmetijske zveze, knjig in knjižic, ki so za kmetijski stan važne. Poleg centralne (osrednje) pisarne ima bavarska Kmetijska zveza svojo kmetijsko osrednjo zadrugo za nakup in prodajo kmetijskih in gospodarskih potrebščin. Večji del čistega dobička gre za kmetijske dobrodelne namene, zlasti za nadaljnjo izobrazbo kmetijske mladine ter za kmetijske bolnike in pohabljenice. Za nadaljnjo izobrazbo kmetijske mladine prireja Kmetijska zveza kmetijske tečaje, računske tečaje, tečaje za občinske tajnike-invalidne, mlekarne tečaje, zimске kmetijske šole itd.; za izobrazbo kmetijskih deklet vzdržuje Kmetijska zveza osem gospodinjstevskih šol. Za kmetijske pohabljenice je ustanovila v raznih tozadevnih zavodih več brezplačnih mest. Nova ustanova je okrevališče za kmete in kmetijske posle po znižani ceni.

Tudi elektrotehnično posvetovalnico ima z mnogimi podružnicami, ki dajejo članom pojasnila glede preskrbe z elektriko.

Bavarska Kmetijska zveza ima velik ugled in sloves ne samo na Bavarskem, marveč v celi Nemčiji in preko njenih mej. Ta sloves so ji kmetje priborili iz lastne moči.

Podobne kmetijske stanovske organizacije imajo tudi kmetje s Severne in Vzhodne Nemčije, da združijo kmetijski stan na narodni in krščanski podlagi ter ščitijo njegove gospodarske in kulturne interese. Tudi teh je okrog 1 milijon.

Vse najrazličnejše kmetijske organizacije v Nemčiji, strokovne, stanovske in zadružne, so včlanjene v »Državni odbor nemškega kmetijstva«, ustanovljen leta 1917. Naloga tega odbora je, da v vprašanjih, ki zadevajo celokupno kmetijsko gospodarstvo, ustvari skupno, enotno postopanje kmetijskih organizacij in korporacij in tako svojim predlogom da večji poudarek in upoštevanje pri ministrstvih, v državnem zboru in pri državnih oblastvih.

Kmetijske žene.

Tudi kmetice so organizirane. Že pred 30 leti se je v Prusiji začelo gibanje, da se združijo kmetice. Mnogoštevilna »društva kmetijskih gospodinj« so se potem svojih pokrajinskih in deželnih zvez združila v dve društvi: 1. strokovna »Državna zveza kmetijskih gospo-

dinj«, ki ima 12 deželnih organizacij in nad 100 tisoč članic, ter je njena glavna naloga gospodarska povzdiga kmetijske proizvodnje in razpečevanja pridelkov v panogah, ki jih oskrbujejo gospodinjke. 2. Stanovska »Centrala nemških kmetice«, ki ima poleg gospodarskih tudi socialno-politične naloge, med temi zlasti ohranitev družabnega miru; v njej je združenih 30 kmetijskih ženskih zvez z blizu dvema milijonoma članic.

Tako je organiziran kmetijski stan v Nemčiji, ki šteje nad 60 milijonov prebivalcev, med temi krog 18 milijonov kmetiskega stanu. Kako je s kmetiskim gibanjem in organizacijo v drugih državah, na primer na Danskem, v Belgiji, na Češkem, v Bolgariji in drugod, povemo še kaj ob drugi priliki.

V NAŠI DRŽAVI.

Novim ministrom za javna dela je imenovan Filip J. Trifunovič, ki je na tem polju strokovnjak.

Otvoritev naše tovarne za bankovce. Dne 26. januarja je bila slovesno otvorjena v Beogradu naša lastna tvornica za bankovce.

Po zaključku posvetovanj v Haagu je zborovala mala antanta. Po zaključku haaške konference so se sestali zunanji ministri male antante, ki so določili smernice male antante za bližnjo bodočnost z ozirom na izvajanje sklepov v Haagu. Z uspehi haaških posvetovanj je mala antanta zadovoljna in jih je dosegla le s pomočjo skupnega nastopa vseh treh držav. Prihodnja konferenca zunanjih ministrov male antante se bo vršila na spomlad v Pragi.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Razoročitvena posvetovanja v Londonu so v splošnem teku. Od te konference si obeta svet veliko glede utrditve miru. Zaključek posvetovanj bi naj bil ta, da bi nastalo razmerje oklopnih bojnih ladij med Anglijo, Ameriko in Japonsko 7 : 7 : 4. Amerika zahteva

Kaj pa ti, slovenski kmet?

In tebi, slovenski kmet, stanovska organizacija — Kmetijska zveza — ne bi bila potrebna? Vsak stan ima danes svojo stanovsko organizacijo: Zdravniki imajo svoja društva in zdravniško zbornico, ravno tako odvetniki, obrtniki in trgovci; bogati industrijci imajo svojo Zvezo industrijcev, delavci imajo svoje strokovne zveze in Delavsko zbornico, kovinarji in rudarji svoje zveze, viničarji imajo Zvezo viničarjev; profesorji, učitelji, organisti — vsi imajo svoja stanovska društva; občinski nameščenci imajo svojo Zvezo občinskih nameščencev itd.

Ali boste sloveski kmetje in posestniki imeli močno, vplivno stanovsko organizacijo — Kmetijsko zvezo, v vaših rokah?!

odpravo podmornic. Ako se bosta sporazumeli z ozirom na pomorsko razorožitev Angleška in Amerika, morajo pritrditi sporazumu tudi Francija, Italija in Japonska. Ako se bodo rešila v Londonu vsa razorožitvena vprašanja, ni gotovo. Vsekako pa bo rešen svet tekmovalnega oboroževanja na morju.

Italija se mora v zadnjem času braniti v svoji koloniji v afriški Tripolitani proti uporom domačinov. Je prišlo že parkrat do krvavih spopadov med italijanskimi četami in uporniki.

Nevarni pojavi v Rusiji. V zadnjem času imajo sovjeti polno dela z odkrivanjem raznih tajnih protisovjetskih organizacij, kojih namen je: škodovati ruski industriji. Poleg tega povzroča sovjetskim mogotcem resne skrbi tudi gibanje kmetov, ki odklanjajo vstop v skupna gospodarstva ter obdelujejo polja samo v toliko, v kolikor je potrebno za najnujnejšo prehrano članov družine. Opažati je tudi, da ruski kmetje v velikih množinah prodajajo živino, ali pa jo kar sami koljejo, da se na ta način izognejo plačevanju velikih davkov, s katerimi so obremenjeni vsi kmeti, ki niso člani skupnih poljedelskih zadrug. Komunisti sicer poskušajo pomiriti kmete s tem, da pošiljajo med nje svoje najboljše agitatorje, ki pa jih navadno razjarjeni kmetje sprejemajo z vilami in kosami, ali pa se v najboljšem primeru sploh ne udeležijo shodov, ki jih agitatorji sklicujejo.

9. preganjanje.

Cesar Valerijan (253—60) je bil v začetku vladanja kristjanom zelo naklonjen. Krščanski pisatelji poročajo o njem: Nobeden od prednikov, niti tisti, katere imenuje zgodovina javno kot kristjane, ni ravnal s kristjani tako človeško in dobrotno, kakor ob nastopu vlade Valerijan. Njegova okolica je bila bogata na pobožnih ljudeh in takorekoč občina božja. Cesarja je zapeljal do preganjanja njegov lizun Makrijan, ki je bil nekaj copernik in je sovražil kristjane. Prvi odlok proti kristjanom leta 257 je zahteval daritev bogovom, prepovedoval zbiranja v svrhu službe božje, katakombe in pokopališča. Kdor se ni pokoril, je bil zaprt in izgnan.

Drugi odlok leta 258 je zahteval za krščanske duhovnike obglavljenje, —

Preganjanja kristjanov in prostost.

8. preganjanje.

Po kratkem premirju je prišlo do zapetnega preganjanja pod Gallom (251 do 253). Kuga leta 252 je bila cesarju povod, da je zahteval žrtve iz vrst kristjanov, da bi utešil jezo poganskega boga Apollona. To kratko preganjanje je divjalo v Aleksandriji, po Afriki in v Rimu. Mučenca sta bila papeža Kornelij in Lucij.